

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH W PRZEDSZKOLU

(wersja skrócona – dla małych dzieci)

.....
(pieczęć szkoły/placówki)

**STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNICH
w NIEPUBLICZNYM PRZEDSZKOLU
„PROMYCZEK”
W KOZIETUŁACH**

Spis treści:

1. Wprowadzenie:
 - 1) W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
 - 2) Co możecie w nich znaleźć?
 - 3) Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?
2. Część I – Standardy ochrony małoletnich w przedszkolu
3. Część II – Zasady postępowania w celu ochrony małoletnich przed krzywdzeniem
 - I. **Zasady postępowania pracowników przedszkola**
 - 1) Obszar: Przestrzeganie praw dziecka przez pracowników przedszkola;
 - 2) Obszar: Komunikacja pracowników przedszkola z małoletnimi;
 - 3) Obszar: Zakaz stosowania przez pracowników przedszkola jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym;
 - 4) Obszar: Kontakt pracowników przedszkola z małoletnimi.
 - II. **Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi. Zachowania niedozwolone małoletnich**
 - 1) Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi
 - 2) Niedozwolone zachowania małoletnich
 - III. **Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu**
 - 1) Korzystanie z komputerów z dostępem do Internetu;
 - 2) Korzystanie z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu;
 - IV. **Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci**
 - V. **Zasady ochrony prywatności małoletniego**
 - 1) Zasady ochrony wizerunku małoletnich;
 - 2) Zasady ochrony danych osobowych małoletnich.
4. Część III. Ścieżki postępowania małoletniego w przypadku doznawania przez niego krzywdy. Procedury interwencyjne w przedszkolu:
 - 1) Załącznik nr 1. Czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka.
 - 2) Załącznik nr 2. Symptomy krzywdzenia dziecka – jak rozpoznać?
 - 3) Załącznik nr 9. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie (np. wolontariuszy, pracowników Przedszkola oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem).
 - 4) Załącznik nr 10. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia (przemoc rówieśnicza).
 - 5) Załącznik nr 11. Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna
 - 6) Załącznik nr 12. Jak rozmawiać z dzieckiem krzywdzonym
 - 7) Załącznik nr 13. Objawy krzywdzenia dzieci.
5. Część IV materiał pomocniczy - Wykaz telefonów i adresów mailowych instytucji pomocowych.

Wprowadzenie

- ✓ W jakim celu zostały wprowadzone „Standardy ochrony małoletnich”?
- ✓ Co możecie w nich znaleźć?
- ✓ Prawa dziecka - dlaczego powinniście je znać?

Krzywdzenie dzieci jest niepokojącym problemem, który coraz częściej występuje we współczesnym świecie. Z różnymi formami krzywdzenia macie również do czynienia w środowisku sobie najbliższym – szkolnym i pozaszkolnym. W tej sytuacji konieczna jest odpowiednia reakcja przedszkola.

Jednym z najważniejszych celów działania jest chronienie Was przed różnymi formami przemocy, przeciwdziałanie wszelkiej dyskryminacji oraz budowanie w niej bezpiecznego i przyjaznego Wam środowiska. Konieczność ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia wynika z przekonania, że:

- w obliczu narastającej fali przemocy i agresji wobec dzieci powinniście mieć zagwarantowane bezpieczeństwo i ochronę w przedszkolu;
- Wasze prawa powinny być przestrzegane;
- niedopuszczalne jest stosowanie wobec Was jakiegokolwiek formy przemocy – w każdej sytuacji, w której jesteście bądź możecie być krzywdzeni, musicie otrzymać pomoc.

Istotnym i konkretnym działaniem przedszkola na rzecz Waszej ochrony w jest stworzenie warunków do skutecznej pomocy Wam w sytuacjach trudnych oraz warunków do lepszego zabezpieczenia Waszych praw. Zadanie to realizuje bardzo ważny z punktu widzenia Waszego bezpieczeństwa dokument – „Standardy ochrony małoletnich”.¹ Jest on wyrazem troski o Waszą ochronę w sytuacjach, w których czujecie się skrzywdzeni. Troskę tę rozumiemy jako szczególną dbałość o Waszą godność oraz o Wasze dobro fizyczne i psychiczne.

Do jego opracowania przedszkole zostało zobowiązane przez państwo – uznano bowiem za pilną potrzebę wprowadzenie systemowego rozwiązania ochrony Was przed przemocą fizyczną i psychiczną, edukacyjną, materialną czy – *coraz powszechniejszą* – cyberprzemocą.

Dlatego też dokument ten został skonstruowany jako zbiór zasad i procedur postępowania, z których możecie skorzystać w sytuacjach zagrożenia Waszego bezpieczeństwa lub podejrzenia czy przypuszczenia, że takie sytuacje Wam zagrażają. „Standardy ochrony małoletnich” określają:

1. główne kierunki działań przedszkola na rzecz Waszej ochrony, zwane w dokumencie „standardami”,
2. zasady, czyli przyjęte w szkole normy postępowania pracowników przedszkola i małoletnich uczniów, dotyczące w szczególności:
 - a) bezpiecznych relacji pracowników z małoletnimi;
 - b) bezpiecznych relacji między małoletnimi;
 - c) korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu;
 - d) ochrony małoletnich przed zagrożeniami z sieci.

¹ **Standard** – norma, wymóg, kierunki działań szkoły na rzecz ochrony dzieci.

Małoletni – osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.

3. Sposoby Waszego postępowania w sytuacjach, w których czujecie się krzywdzeni oraz działania przedszkola zabezpieczające Was przed krzywdzeniem i jego skutkami.

„Standardy ochrony małoletnich” stanowią również istotną formę zabezpieczenia Waszych praw. W celu ochrony Was przed różnymi formami krzywdzenia bardzo ważna jest znajomość i przestrzeganie praw dziecka.

Jako osobom małoletnim należy się Wam szczególna opieka i ochrona dorosłych, bo nie zawsze jesteście w stanie sami należycie zadbać o swoje bezpieczeństwo. Ochrona Waszych praw jest zatem powinnością rodziców i wszystkich pracowników szkoły.

Działania naruszające prawa dziecka uznaje się za równoznaczne z jego krzywdzeniem. Stajecie się wówczas ofiarą różnych form przemocy, np. fizycznej, psychicznej czy emocjonalnej. Łamanie praw dziecka staje się więc źródłem krzywdy, której możecie doznać lub doznajecie zarówno ze strony dorosłych, jak i rówieśników. Właśnie dlatego bardzo ważna staje się znajomość i przestrzeganie praw dziecka przez wszystkich członków szkolnej społeczności

CZĘŚĆ I

STANDARDY OCHRONY MAŁOLETNIICH

Standard I.	Dzieci, rodzice i pracownicy Niepublicznego Przedszkola „Promyczek” w Kozietałach znają „Standardy ochrony małych dzieci”. Dokument jest dostępny i upowszechniany
--------------------	---

1. Dokument udostępniono na stronie internetowej placówki www.kozietuly.edu.pl, wyłożono do wglądu w kątku rodzica oraz w gabinecie psychologa.
2. Dokument został udostępniony w dwóch wersjach: wersji pełnej oraz skróconej przeznaczonej dla małych dzieci i zawierającej informacje dla nich istotne.
3. Informacje istotne dla małych dzieci zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie zebrania z rodzicami we wrześniu, konsultacjach indywidualnych, w trakcie realizowanych programów i warsztatów o charakterze edukacyjnym

Standard II.	Personel współtworzy i gwarantuje bezpieczne i przyjazne środowisko w Placówce.
---------------------	--

1. Celem działań wszystkich pracowników szkoły jest ochrona małych dzieci uczniów przed każdą formą krzywdzenia oraz zapewnienie im bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego w szkole.
2. Pracownicy przedszkola skutecznie reagują w sytuacjach, gdy małe dzieci uczniowie są krzywdzeni.
3. Pracownicy zgodnie ze swoimi kompetencjami i rolami, które pełnią w szkole, czuwają nad bezpieczeństwem małych dzieci uczniów.

Standard III.	Placówka oferuje rodzicom/opiekunom prawnym informację oraz edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed krzywdzeniem i wykorzystywaniem.
----------------------	---

1. Wszyscy rodzice mają dostęp do obowiązujących w placówce „Standardów ochrony małych dzieci” oraz znają procedury zgłaszania zagrożeń.

2. Rodzice są angażowani w działania placówki prowadzone na rzecz ochrony małoletnich.
3. Przedszkole uzyskuje od rodziców/opiekunów prawnych swoich uczniów informacje zwrotne na temat realizacji „Standardów ochrony małoletnich”.
4. Przedszkole umożliwia rodzicom oraz opiekunom prawnym dzieci, poprzez organizację warsztatów, szkoleń, konsultacji indywidualnych, poszerzanie wiedzy i umiejętności związanych z ochroną dziecka przed zagrożeniami, w tym w internecie oraz z zakresu metod wychowawczych bez kar fizycznych i krzywdzenia psychicznego dziecka.

Standard IV.	Placówka zapewnia wychowankom równe traktowanie oraz przestrzeganie ich praw.
---------------------	--

1. Przedszkole oferuje edukację w zakresie praw dziecka, oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.
2. W każdej grupie dzieci są poinformowane, do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
3. W przedszkolu dostępne są materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz zasad bezpieczeństwa w internecie (broszury, ulotki, książki).
4. Wyeksponowane są informacje dla dzieci dotyczące możliwości uzyskania przez nich pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

Standard V.	Organizacja postępowania na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich zapewnia skuteczną ochronę wychowankom.
--------------------	--

1. Precyzyjnie określone są sposoby postępowania pracowników w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.:
 - a) przemocy rówieśniczej,
 - b) przemocy domowej,
 - c) niedozwolonych zachowań personelu wobec małoletnich,
 - d) cyberprzemocy.

2. Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia dziecka nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu).
3. W przedszkolu ustalone są zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
4. Wskazano osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o popełnieniu przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz osobę odpowiedzialną za wszczynanie procedury „Niebieskie Karty”.
5. W szkole wskazano osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenia mu wsparcia. Informacja o osobach przyjmujących zgłoszenia jest upowszechniona, na stronie internetowej oraz na tablicy w budynku przedszkola.

Standard VI.	W placówce wzmacniane jest poczucie bezpieczeństwa wychowanków w obszarze relacji społecznych oraz ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci.
---------------------	---

1. W przedszkolu opracowano zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem.
2. Określono wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone.
3. Opracowano zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internetowej oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci internet oraz utrwalnymi w innej formie.
4. Opracowano i wdrożono procedury chroniące małoletnich przed krzywdzeniem w sytuacjach:
 - a) przemocy fizycznej
 - b) przemocy psychicznej,
 - c) przemocy domowej,
 - d) przemocy seksualnej,
 - e) cyberprzemocy.
5. W placówce opracowano i wdrożono procedurę „Niebieskie Karty”.
6. Pracownicy przedszkola realizują plan wsparcia dziecka po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.

Standard VII.

Działania podejmowane w ramach ochrony małoletnich przed krzywdzeniem są dokumentowane.

Wskaźniki realizacji standardu:

1. W przedszkolu prowadzony jest rejestr spraw zgłaszanych i rozpatrywanych w związku z podejrzeniem lub krzywdzeniem małoletnich.
2. Osoby upoważnione do przyjmowania zgłoszeń związanych z krzywdzeniem wychowanków składają oświadczenie o zachowaniu poufności i zobowiązanie do zachowania bezpieczeństwa użykanych danych osobowych.

Standard VIII.

Przedszkole monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami i procedurami ochrony dzieci.

Wskaźniki realizacji standardu:

1. Przyjęte zasady i realizowane sposoby ochrony wychowanków są weryfikowane – przynajmniej raz na dwa lata.
2. Do weryfikacji stosowanych zasad i procedur przedszkole pozyskuje opinie uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów prawnych.
3. Zasady monitoringu i kontroli standardów ochrony małoletnich w określa dyrektor placówki.

CZĘŚĆ II

ZASADY POSTĘPOWANIA W CELU OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

1. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI PRACOWNIKÓW PRZEDSZKOLA Z MAŁOLETNIAMI

Zasady ogólne:

1. Pracownicy dbają o bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w przedszkolu.
2. Pracownicy wspierają dzieci w pokonywaniu trudności, uwzględniając ich umiejętności rozwojowe oraz możliwości wynikające z niepełnosprawności/ specjalnych potrzeb edukacyjnych.
3. Pracownicy podejmują wobec dzieci działania wychowawcze, mające na celu kształtowanie prawidłowych postaw – wyrażanie emocji w sposób niekrzywdzący innych, niwelowanie zachowań agresywnych, promowanie zasad „dobrego wychowania.
4. Zasady bezpiecznych relacji personelu z dziećmi obowiązują wszystkich pracowników szkoły, stażystów i wolontariuszy.

Obszar: Przestrzeganie praw dziecka

Pracownicy przedszkola

1. Przestrzegają praw dziecka/człowieka i chronią je.
2. Upowszechniają wiedzę o prawach dziecka - podejmują problematykę praw człowieka/ dziecka na zajęciach dydaktycznych oraz w trakcie innych działań – zgodnie z programem nauczania.
3. Zapewniają dzieciom swobodny dostęp do zajęć.
4. Nie ograniczają im dostępu do zajęć, np. przez wyproszenie ich z sali.
5. Udzielają dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub umożliwiają im dostęp do pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
6. Nie ujawniają spraw omawianych na posiedzeniu zespołów, które mogą naruszać dobro osobiste dzieci lub ich rodziców.
7. Nie rozpowszechniają informacji dotyczących rodziny danego dziecka, np. wykształcenie rodziców, ewentualne problemy rodzinne (np. alkoholizm, narkomania, rozwód).

8. Nie upubliczniają i nie rozpowszechniają informacji o życiu prywatnym dzieci i nie zdradzają tajemnicy ich korespondencji - także jeśli chodzi o SMS-y, wiadomości e-mail czy inne wysłane drogą elektroniczną.
9. Szanują prawo do prywatności – jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, w celu ochrony danego dziecka, wyjaśniają mu to najszybciej, jak to jest możliwe.
10. Nie ujawniają informacji wrażliwych dotyczących dziecka osobom nieuprawnionym (wizerunek, informacje o jego sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej).
11. Nie utrwalają wizerunku dziecka (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych lub przedszkola, jeśli przedszkole nie uzyskało zgód rodziców/opiekunów prawnych.
12. Nie dokonują zatrzymywania jakiegokolwiek własności dziecka.
13. Zapewniają dzieciom realizację prawa do odpoczynku, czasu wolnego i zabawy, do uczestniczenia w zabawach i zajęciach rekreacyjnych stosownych do ich wieku oraz do uczestnictwa w życiu kulturalnym i artystycznym.
14. W trosce o ochronę zdrowia dzieci czuwają nad ich bezpieczeństwem w czasie zajęć, wycieczek, wyjść oraz innych organizowanych przez przedszkole formach dydaktyczno-wychowawczych.
15. W czasie pobytu dzieci w przedszkolu zapewniają im warunki ochrony przed przemocą oraz innymi przejawami patologii społecznej.
16. Dają dzieciom gwarancję nietykalności cielesnej - nie stosują wobec nich żadnych form przemocy.
17. Szanują godność dzieci.
18. Równo traktują dzieci, niezależnie od wyznawanej przez nich religii lub światopoglądu, pod warunkiem, że nie naruszają nimi moralności, praw i wolności innych osób oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego.
19. Doceniają i szanują wkład dzieci w podejmowane działania i traktują ich równo bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepewnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy. Unikają faworyzowania oraz wszelkich przejawów dyskryminacji.
20. Konstruktywnie rozwiązują konflikty z rówieśnikami. Przyznają dzieciom prawo dowiedzenia/uzasadnienia swoich racji w sytuacji konfliktu.

Obszar: Komunikacja pracowników szkoły z małoletnimi

Zasady komunikacji pracowników szkoły z małoletnimi

Pracownicy szkoły

1. Okazują zrozumienie dla trudności i problemów dzieci.
2. Dają dzieciom prawo do odczuwania i mówienia o swoich emocjach, do wyrażania własnego zdania oraz prawo do bycia wysłuchanym.
3. Nie zawstydzają, nie upokarzają, nie lekceważą i nie obrażają.
4. Nie obrzucają dzieci wyzwiskami, nie wyśmiewają i nie ośmieszają go, np. stosując ośmieszające przezwiska i zdrobnienia.
5. Nie wytykają błędów dzieciom w sposób, który ich rani.
6. Nie grożą, nie wyrażają dezaprobaty wobec ich zachowania czy postępów w nauce w sposób uwłaczający godności i poczuciu własnej wartości.
7. Nie reagują złościwością, sarkazmem na zachowanie dzieci lub ich postępy w nauce, nie dowcipkują i nie żartują w sposób, który obniża ich poczucie własnej wartości.
8. Nie podnoszą głosu na dzieci, nie krzyczą na nich w sytuacji innej niż wynikająca z potrzeby zapewnienia im bezpieczeństwa.
9. W procesie rozwiązywania konfliktu dbają o komunikację dającą dzieciom poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i psychospołecznego, chroniącą ich od poczucia, że rozwiązanie konfliktu jest dla nich krzywdzące i rodzi u dzieci poczucie niesprawiedliwości, zlekceważenia czy odrzucenia.
10. Metody dyscyplinowania dzieci dobierają adekwatnie do ich wieku i poziomu rozwoju. Metody te nie mogą naruszać godności i nietykalności osobistej (zakaz stosowania kar fizycznych).
11. Wyjaśniają dziecku, za co i dlaczego został ukarany.

Obszar: Zakaz stosowania przez pracowników przedszkola jakiegokolwiek formy przemocy wobec małoletniego, w tym nawiązywania relacji o charakterze seksualnym

Pracownicy przedszkola

1. Nie łamią obowiązującego prawa, ustalonych norm i zasad. Wszystkie dzieci są przez nich traktowani sprawiedliwie. Pracownicy nie dzielą dzieci i nie dyskryminują (ze względu na pochodzenie, poczucie tożsamości, wiek, płeć, status materialny, wygląd zewnętrzny, wiedzę i umiejętności).
2. Nie wykorzystują wobec dzieci relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

3. Nie stosują żadnej formy przemocy fizycznej wobec dzieci, np.: zabieranie rzeczy, niszczenie rzeczy, bicie, popychanie, szturchanie, ograniczenie swobody ruchu, szczypanie, klapsy, pociągnięcie za włosy, bicie przedmiotami, wykręcanie rąk.
4. Nie stosują żadnej formy przemocy psychicznej wobec dzieci np. takiej jak:
 - a) izolowanie, pomijanie, obniżanie statusu w grupie,
 - b) stygmatyzowanie dzieci z powodu ich zdrowia, osiągnięć edukacyjnych, wyglądu, światopoglądu czy sytuacji majątkowej,
 - c) wyszydzanie, wyśmiewanie, ośmieszanie, poniżanie, wyzywanie, grożenie,
 - d) nadmierne, wygórowane wymagania, zbyt surowe oceny, zastraszanie, obrażanie ich godności, stosowanie kar niewspółmiernych do win,
 - e) agresywne wypowiedzi, komentarze i ataki na czatach,
 - f) rozpowszechnianie wszelkich nieprawdziwych, poniżających dzieci materiałów.
5. Nie stosują naruszających godność dzieci wypowiedzi o podtekście seksualnym, nie nawiązują w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej, w tym:
 - a) nie czynią komentarzy na temat ciała/wyglądu/ubioru z podtekstem seksualnym,
 - b) nie stosują dyskryminujących komentarzy odnoszących się do płci,
 - c) nie stosują wulgarnych lub niestosownych dowcipów i żartów,
 - d) nie publikują żadnych prywatnych zdjęć ani innych informacji o dzieciach i ich rodzinach w osobistych mediach społecznościowych, bez zgody zainteresowanych stron.
6. Nie naruszają nietykalności osobistej dzieci.
7. Nie zachowują się wobec dzieci w sposób niestosowny, poufały, dwuznaczny. .
8. Nie prowokują nieodpowiednich kontaktów z dziećmi.
9. Informują dzieci, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć wskazanej osobie i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji lub pomocy.
10. Przy każdej rozmowie o charakterze indywidualnym, na życzenie dziecka zapewniają obecność innej osoby dorosłej lub na życzenie dziecka - innego dziecka.
11. Stale nadzorują dzieci, każdorazowo upewniając się, że warunki wyjazdów i wycieczek organizowanych przez przedszkole są bezpieczne.
12. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec dziecka, unikają innego kontaktu fizycznego niż niezbędny.

Obszar: Kontakt pracowników przedszkola z małoletnimi

Zasady nawiązywania kontaktu z małoletnimi w godzinach pracy, za pomocą kanałów służbowych oraz w celach edukacyjnych lub wychowawczych

1. Kontaktując się z dziećmi, pracownicy traktują ich podmiotowo.

2. Kontakt pracowników z dziećmi nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.
3. Co do zasady kontakt z dziećmi powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów mieszczących się w zakresie obowiązków personelu.
4. Pracownicy nie zapraszają dzieci do swojego miejsca zamieszkania, nie spotykają się z nimi prywatnie poza godzinami pracy.
5. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji poza godzinami pracy są kanały służbowe (telefon, dziennik elektroniczny), a rodzice/opiekunowie prawni dzieci muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
6. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli dzieci i rodzice/opiekunowie są osobami bliskimi dla pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców/opiekunów.

2. ZASADY BEZPIECZNYCH RELACJI MIĘDZY MAŁOLETNIAMI W PRZEDSZKOLU. ZACHOWANIA NIEDOZWOLONE MAŁOLETNIOM.

2.1 Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

1. Dzieci mają prawo do przebywania w bezpiecznym środowisku przedszkolnym. Nauczyciele i personel chronią dzieci i zapewniają im bezpieczeństwo.
2. Dzieci mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w statucie przedszkola.
3. Dzieci uznają prawo innych uczniów do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych uczniów – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennost.
4. Zachowanie i postępowanie dzieci wobec kolegów/ innych osób nie narusza ich poczucia godności/ wartości osobistej. Dzieci są zobowiązane do respektowania praw i wolności osobistych swoich kolegów i koleżanek, ich prawa do własnego zdania, do poszukiwań i popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.
5. Kontakty między dziećmi cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu *proszę, dziękuję, przepraszam*; uprzejmość; życzliwość; poprawny, wolny od wulgaryzmów język; kontrola swojego zachowania i emocji; wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi.
6. Dzieci budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia

- siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
7. Dzieci mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
 8. Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród dzieci nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Dzieci nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu, słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec innych.
 9. Dzieci mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników przedszkola o zaistniałych zagrożeniach.
 10. Jeśli dziecko jest świadkiem stosowania przez innego ucznia/uczniów jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np: pomaga ofierze, chroni ją, szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej (zgodnie z obowiązującymi w przedszkolu procedurami).
 11. Wszystkie dzieci znają obowiązujące w przedszkolu procedury bezpieczeństwa – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych uczniów, gdzie i do kogo dorosłego mogą się w szkole zwrócić o pomoc.
 12. Jeśli dziecko stał się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w przedszkolu pomoc, zgodnie z obowiązującymi w niej procedurami.

2.2. Niedozwolone zachowania małoletnich w przedszkolu

1. Stosowanie agresji i przemocy wobec innych osób:
 - a) agresji i przemocy fizycznej w różnych formach, np.:
 - ✓ bicie/uderzenie/popychanie/kopanie/opluwanie;
 - ✓ wymuszenia;
 - ✓ napastowanie seksualne;
 - ✓ nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą;
 - ✓ fizyczne zaczepki;
 - ✓ zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań;
 - ✓ rzucanie w kogoś przedmiotami;
 - b) agresji i przemocy słownej w różnych formach, np.:
 - ✓ obelgi, wyzwiska
 - ✓ wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary;
 - ✓ bezpośrednie obrażanie ofiary;
 - ✓ obraźliwe żarty, przedrzeźnianie ofiary;
 - ✓ groźby;

c) agresji i przemocy psychicznej w różnych formach, np.:

- ✓ poniżanie;
- ✓ wykluczanie/izolacja/milczenie/manipulowanie;
- ✓ wulgarne gesty;
- ✓ niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary;
- ✓ straszenie;
- ✓ gapienie się;
- ✓ szantażowanie.

2. Stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w przedszkolu np. rzucanie kamieniami, przyniesienie do szkoły ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów i substancji (środków pirotechnicznych, łańcuchów, noży, zapalniczek).
3. Nieuzasadnione, bez zgody nauczyciela opuszczanie sali. Wyjście bez zezwolenia poza teren placu zabaw.
4. Celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć i zabaw.
5. Niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek przedszkolnych.
6. Niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób w przedszkolu. Kłamanie, oszukiwanie.
7. Używanie wulgaryzmów w przedszkolu.
8. Celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności przedszkolnej.
9. Kradzież/ przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności przedszkolnej.
10. Szykanowanie dzieci lub innych osób w przedszkolu z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu.
11. Niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie).

Obszar: Korzystanie przez małoletnich z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu

Zasady korzystania z komputerów z dostępem do Internetu

1. Infrastruktura sieciowa przedszkola umożliwia dostęp do Internetu, personelowi, w czasie zajęć i poza nimi.
2. Na terenie Przedszkola dzieci nie mają swobodnego dostępu do internetu. Sieć internetowa zablokowana jest hasłami.

3. Korzystanie z multimediiów, Internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym.

Zasady korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu

1. Na terenie przedszkola zakaz fotografowania oraz utrwalania dźwięku na jakichkolwiek nośnikach cyfrowych nie dotyczy wydarzeń publicznych odbywających się w przedszkolu, w tym uroczystości przedszkolnych.
2. Nagrywanie dźwięku i obrazu za pomocą telefonu, lub innych urządzeń jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej lub fotografowanej. Niedopuszczalne jest nagrywanie lub fotografowanie sytuacji niezgodnych z powszechnie przyjętymi normami etycznymi i społecznymi oraz przesyłanie treści obrażających inne osoby.

Obszar: Ochrona małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

Zasady ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci

1. Przedszkole ma obowiązek podejmować działania zabezpieczające dzieci przed łatwym dostępem do tych treści z sieci, które mogą zagrażać ich prawidłowemu rozwojowi.
2. Pod pojęciem „treści szkodliwe i zagrożenia z sieci” rozumiane są:
 - ✓ treści szkodliwe, niedozwolone, nielegalne i niebezpieczne dla zdrowia (pornografia, treści obrażające przemoc, promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawołujące do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków,
 - ✓ różne formy cyberprzemocy, np. nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.
3. Podstawowe działania zabezpieczające dzieci przed dostępem do treści szkodliwych i zagrożeń z sieci:
 - a) instalowanie aplikacji filtrujących na każdym komputerze, z których korzystają pracownicy,
 - b) edukacja medialna – dostarczanie dzieciom wiedzy i umiejętności dotyczących postępowania się technologią komunikacyjną,

- ⇒ prowadzenie działań profilaktycznych propagujących zasady bezpiecznego korzystania z sieci oraz uświadamiających zagrożenia płynące z użytkowania różnych technologii komunikacyjnych,

Obszar: Ochrona prywatności małoletniego

Zasady ochrony wizerunku małoletnich

1. Przedszkole uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka, zgodnie z obowiązującym prawem.
2. Upublicznianie wizerunku dziecka do 16 lat, utrwalonego w jakiejkolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga wyrażenia zgody osoby sprawującej władzę rodzicielską lub opiekę nad dzieckiem.
3. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodziców/opiekunów lub małoletniego powyżej 16 roku życia na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana. Zabrania się umieszczania informacji pozwalających ustalić tożsamość osób ujętych na zdjęciu lub innej formie publikacji.
4. Ochrona wizerunku małoletnich utrwalanych przez kamery monitoringu odbywa się na zasadach określonych w Regulaminie monitoringu.
5. Personelowi Przedszkola nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów i osobom nieupoważnionym utrwalania wizerunku dziecka na terenie instytucji bez pisemnej zgody rodzica/opiekuna dziecka oraz bez zgody dyrekcji.
6. Personel Przedszkola nie kontaktuje przedstawicieli mediów z dziećmi, nie przekazuje mediom kontaktu do rodziców/opiekunów dzieci i nie wypowiada się w kontakcie z przedstawicielami mediów o sprawie dziecka lub jego rodzica/opiekuna. Zakaz ten dotyczy także sytuacji, gdy pracownik jest przekonany, że jego wypowiedź nie jest w żaden sposób utrwalana.
7. W celu realizacji materiału medialnego, dyrekcja może podjąć decyzję o udostępnieniu wybranych pomieszczeń Przedszkola dla potrzeb nagrania. Podejmując taką decyzję, poleca przygotowanie pomieszczenia w taki sposób, aby uniemożliwić rejestrowanie przebywających na terenie dzieci.
- 8.

Zasady w przypadku niewyrażenia zgody na rejestrowanie wizerunku dziecka

Jeśli dzieci, rodzice lub opiekunowie nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku dziecka, respektujemy ich decyzję. Z wyprzedzeniem ustalamy z rodzicami/opiekunami i dziećmi sposób, w jaki osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować dziecko, aby nie utrwaląc jego wizerunku na zdjęciach indywidualnych i grupowych.

Rozwiązanie, jakie przyjmiemy, nie wyklucza dziecka, którego wizerunek nie powinien być rejestrowany.

Zasady ochrony danych osobowych małoletnich

1. W placówce opracowano zasady przetwarzania danych osobowych oraz zasady zachowania bezpieczeństwa przetwarzania.
2. Dyrektor przedszkola wdrożył odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu zapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych.
3. Dane osobowe małoletnich udostępniane są wyłącznie podmiotom uprawnionym do ich uzyskania.

.....

CZĘŚĆ III

ŚCIEŻKI POSTĘPOWANIA MAŁOLETNIEGO W PRZYPADKU DOZNAWANIA PRZEZ NIEGO KRZYWDY (procedury interwencyjne w przedszkolu)

CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA DZIECKA

Choć dziecko nigdy nie jest winne doznananej krzywdy, uznaje się, że niektóre jego cechy, związane np.: ze stanem zdrowia, poziomem rozwoju, funkcjonowaniem czy pozycją w rodzinie, mogą bardziej narażać je na doświadczanie przemocy.

Wyodrębnia się **trzy grupy czynników ryzyka**, które mogą wskazywać na zagrożenie

pojawienia się przemocy:

CZYNNIKI ZWIĄZANE Z DZIECKIEM

Czynniki ryzyka	Opis
przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej niska waga urodzeniowa poród z ciąży bliźniaczej lub mnogiej krótkie przerwy pomiędzy kolejnymi porodami	Początek życia dziecka, okoliczności jego narodzin, takie jak: przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, narodziny z ciąży mnogiej oraz krótka przerwa pomiędzy kolejnymi porodami, mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia. Wszystkie te sytuacje stanowią ogromne obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców.
długotrwały płacz	Nadmierna płaczliwość dziecka z kolei budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec dziecka czy jego odrzucenie.
wiek dziecka	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być także określony wiek dziecka. W rozwoju dziecka występują tzw. Okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Dzieci w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań rodziców, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznanania przez nie przemocy fizycznej i psychicznej jest większe. Badania

	wskazują także, że w okresie od osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania dziecko jest bardziej narażone na ryzyko wykorzystywania seksualnego.
przewlekłe choroby niepełnosprawność intelektualna niepełnosprawność ruchowa	Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna dziecka, mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia przemocy oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia całej rodziny. Bez odpowiedniego wsparcia taka rodzina jest istotnie narażona na wystąpienie krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia dziecka, biernego zaniedbywania lub czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby dziecka może dojść również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania dziecku wymagań, jakim nie jest ono w stanie sprostać.
choroby psychiczne	Kolejnym czynnikiem ryzyka są choroby psychiczne dziecka. Wystąpienie u dziecka zaburzeń psychicznych wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy – zarówno fizycznej, jak i słownej.

CZYNNIKI RODZINNE, czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków

Czynniki ryzyka	Opis
nieobecność rodziców	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka wiąże się z jego opuszczeniem przez jedno lub oboje rodziców. Nieobecność rodziców – fizyczna bądź psychiczna – jest czynnikiem ryzyka krzywdzenia dzieci, bez względu na ich wiek. Czynnikiem ten zwiększa prawdopodobieństwo zaniedbania fizycznego i emocjonalnego. Konsekwencją tego

	<p>jest szukanie przez dziecko bliskości i akceptacji u osób obcych, które także mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia</p>
<p>autorytarny styl rodzicielstwa, doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie, kondycja psychiczna rodziców</p>	<p>Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy wobec dziecka związane jest także z tzw. autorytarnym stylem rodzicielstwa, który wynika m.in. z historii życia rodzica, cech jego osobowości oraz kondycji psychicznej. Doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie lub bycie jej świadkiem oraz brak odczuwania bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają prawdopodobieństwo powielania podobnych zachowań wobec dzieci i wejście w rolę sprawcy.</p>
<p>uzależnienia inne zaburzenia psychiczne rodzica, konflikty kryzysy</p>	<p>Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica są przyczyną większego ryzyka doświadczenia przez dziecko przemocy. Agresji w rodzinie sprzyjają też konflikty i kryzysy.</p>
<p>samotne rodzicielstwo</p> <p>obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie</p>	<p>Do czynników ryzyka krzywdzenia zaliczane jest także samotne rodzicielstwo, będące dla wielu osób sporym wyzwaniem. Ograniczona ilość czasu, który rodzic może poświęcić dziecku, jest przyczyną trudności w budowaniu bliskiej relacji z dzieckiem. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna: brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z dzieckiem osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub nieprawidłowych relacji.</p>
<p>rodzina zastępcza</p> <p>rodzina adopcyjna</p>	<p>Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność dziecka w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący dzieci pod swoją opiekę bywają niegotowi do tego, aby radzić sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej dziecka. Odrzucenie, skrajna przemoc, których dziecko mogło doświadczyć, wpływają na jego zachowanie oraz funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Porzucone dzieci postrzegają siebie jako niegodne miłości, mało ważne i zasługujące na karę. Swoim zachowaniem często prowokują do odrzucenia czy ukarania, by utwierdzić się w przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy dziecka i dezorganizują</p>

	jego zachowanie, względem którego rodzice są bezradni.
--	--

CZYNNIKI ZWIĄZANE ZE ŚRODOWISKIEM SPOŁECZNYM:

Czynniki ryzyka	Opis
izolacja społeczna	Do tej grupy zalicza się głównie izolację społeczną, rozumianą jako ubogie kontakty rodziców z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie na relacje pozarodzinne. Sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także większej kontroli sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.
ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dzieci niosą też: ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe czy skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i dziecku
przemoc i patologia	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia dziecka są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.

SYMPTOMY KRZYWDZENIA DZIECKA

Symptomy krzywdzenia dziecka – jak rozpoznać?

Krzywdzenie, przemoc jest różnie definiowana przez badaczy przedmiotu, a także różny jest jej podział. Najlepiej będzie sięgnąć do regulacji prawnych, w których to wybrzmiewa odpowiedzialność szkoły, nauczycieli za bezpieczeństwo dziecka, a tym samym wskazana została definicja przemocy domowej. Odnajdziemy ją w ustawie z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1606). Zgodnie z nią:

„Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym,
- d) wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- e) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej – przemoc ekonomiczna,
- f) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udęczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej – cyberprzemoc.”

Tym samym przemoc domowa obejmuje:

- przemoc fizyczną,
- przemoc psychiczną (często nazywaną emocjonalną),
- przemoc seksualną,
- przemoc ekonomiczną,
- cyberprzemoc.

Jak pokazują badania rzadko zdarza się, aby występował tylko jeden rodzaj przemocy. Najczęściej te rodzaje przemocy przenikają się wzajemnie i wywołują podobne skutki.

Co powinno wzbudzić uwagę nauczyciela, wychowawcy, jak może objawiać się krzywdzenie dziecka czy przemocy domowej?

Pełna i jasna lista symptomów nie została zdefiniowana w literaturze. Zdarza się, że pewne zachowania dziecka są po prostu normą na etapie jego rozwoju. Niemniej jednak czujność nauczycieli, pracowników oświaty jest konieczna.

Zmiany w zachowaniu dziecka, w zależności od jego nagłości i czasu trwania mogą być raptowne, albo dziać się pomału, sukcesywnie z dnia na dzień, co będzie mieć miejsce w przypadku przedłużającej się sytuacji krzywdzenia.

Dlatego baczna obserwacja ucznia i bycie wrażliwym na przeżywane przez dziecko emocje oraz zainteresowaniem przyczynami zmiany zachowania dziecka, będzie kluczowe w subiektywnej ocenie konieczności udzielenia pomocy uczniowi.

Symptomy krzywdzenia dzieci – podział:

- fizyczne – które można zauważyć na ciele dziecka,
- emocjonalne,
- poznawcze,
- behawioralne,
- fizjologiczne.

Symptomy fizyczne:

- siniaki na ciele dziecka (przede wszystkim na plecach, ramionach i udach) – świeże i w późnej fazie gojenia, duże otarcia naskórka,
- specyficzne ślady na skórze przypominające blizny po ospie, a będące pozostałościami po parzeniu dziecka papierosem,
- oderwane małżowiny uszne, tzw. uszy zapaśnika (zniekształcone małżowiny od uderzenia dziecka w uszy), pozbawione włosów miejsca na głowie, złamana przegroda nosowa, złamania palców dłoni, wszelkie wielokrotne złamania kości, wylewy krwawe do gałek ocznych
- odparzenia na skórze wynikające z zaniedbań higienicznych, niezaopatrzone rany, ślady ugryzień przez człowieka, ślady duszenia, krępowania
- oparzenia rękawiczkowo-skarpetkowe oraz zlokalizowane na pośladkach i w dolnej części pleców,
- zaburzenia psychosomatyczne, bóle wędrujące,
- przemęczenie,

- problemy z trawieniem,
- blizny po samookaleczeniu.

Symptomy w sferze emocjonalnej:

- trudności w rozumieniu i wyrażaniu emocji przez dziecko
- negatywny obraz siebie,
- negatywne myśli na temat siebie i innych,
- przygnębienie,
- strachliwość i agresja, gniew,
- problemy z samoregulacją emocji,
- oszołomienie, otępienie,
- brak poczucia bezpieczeństwa,
- smutek, apatia,
- stany lękowe,
- stany depresyjne.

Symptomy w sferze poznawczej:

- trudności w nauce – pojawiające się nagle,
- problemy z koncentracją, pamięcią,
- problemy z logicznym myśleniem,
- problemy z rozwiązywaniem problemów,
- trudności w ukończeniu zadanej pracy,
- nieodrabianie lekcji,
- nieprzygotowanie do zajęć czego efektem są gorsze oceny szkolne.

Symptomy w sferze behawioralnej:

- problemy z subordynacją oraz podporządkowaniem wobec obowiązujących reguł – obrażenie się, uciekanie z lekcji, negatywne interakcje z rówieśnikami oraz z nauczycielami,
- dziwne reakcje na chęć niesienia pomocy, nieufność,
- wycofanie,
- ogólna nieufność wobec ludzi,
- zachowania buntownicze i agresywne,
- problemy z komunikacją,
- sięganie po substancje psychoaktywne.

Objawy molestowania seksualnego:

- chroniczny ból,
- zaburzenia układu pokarmowego,
- migreny lub inne częste bóle głowy,
- komplikacje ginekologiczne,
- otarcia na wewnętrznej stronie ud,
- szok, lęk,
- niepokój,
- zagubienie,
- wyparcie traumatycznych przeżyć,
- wycofanie,
- poczucie wstydu,
- obwinianie się,
- nerwica lub ogólna nieufność wobec ludzi.

Kozietuły,

Notatka ze zdarzenia

Imię nazwisko dziecka, grupa

Opis sytuacji, zdarzenia:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Podpis nauczyciela.....

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osoby trzecie (np. wolontariuszy, pracowników Przedszkola oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Gdy podejrzewasz, że dziecko:

<p>doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie (Uwaga! Przemoc z uszczerbkiem na zdrowiu oznacza spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała, np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.):</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie, · zawiadom policję pod nr 112 lub 997 (Uwaga! W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie!). 	<p>jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie, · poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (Uwaga! Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej dla Ciebie jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.).
<p>doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie):</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie, · zakończ współpracę / rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko. 	<p>doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie, · przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia (przemoc rówieśnicza)

Gdy podejrzewasz, że dziecko:

<p>doświadcza ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu (Uwaga! Oznacza to spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała, np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.), wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie:</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie, · przeprowadź rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc, · równolegle powiadom najbliższy sąd rodzinny lub policję, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa (Uwaga! Zawiadomienie można zaadresować do najbliższej jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie – opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie możesz też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.). 	<p>doświadcza ze strony innego dziecka jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, nie stosowne komentarze):</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie, · przeprowadź rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego oraz opracuj działania naprawcze, · w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom lokalny sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny (Uwaga! Wniosek należy złożyć na piśmie do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku podaj wszystkie znane Ci dane dziecka, tj. imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców, oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy – opisz, co niepokojącego dzieje się w rodzinie, co zaobserwowałeś/-aś).
---	---

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

Gdy podejrzewasz, że dziecko:

<p>doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu (Uwaga! Oznacza to spowodowanie choroby lub uszkodzenia ciała, np. złamanie, zasinienie, wybite zęba, zranienie, a także m.in. pozbawienie wzroku, słuchu, mowy, wywołanie innego ciężkiego kalectwa, trwałej choroby psychicznej, zniekształcenia ciała itp.), wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie, · zawiadom policję pod nr 112 lub 997 (Uwaga! W rozmowie z konsultantem podaj swoje dane osobowe, dane dziecka, dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie). 	<p>jest pokrzywdzone innymi typami przestępstw:</p> <ul style="list-style-type: none"> · poinformuj na piśmie policję lub prokuraturę, wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstw (Uwaga! Zawiadomienie możesz zaadresować do najbliższej jednostki. W zawiadomieniu podaj swoje dane osobowe, dane dziecka i dane osoby podejrzewanej o krzywdzenie oraz wszelkie znane Ci fakty w sprawie –opisz, co dokładnie się zdarzyło i kto może mieć o tym wiedzę. Zawiadomienie można też złożyć anonimowo, ale podanie przez Ciebie danych umożliwi organowi szybsze uzyskanie potrzebnych informacji.).
<p>doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej):</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka, · porozmawiaj z rodzicem/opiekunem, · powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego, 	<p>doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze):</p> <ul style="list-style-type: none"> · zadbaj o bezpieczeństwo dziecka, · przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie,

<ul style="list-style-type: none">· w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej.	<ul style="list-style-type: none">· powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego,· w przypadku braku współpracy rodzica/opiekuna lub powtarzającej się przemocy powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej (Uwaga! Ośrodek należy powiadomić na piśmie lub mailowo. Pamiętać należy o podaniu wszystkich znanych danych dziecka, tj. imienia i nazwiska, adresu zamieszkania, imion i nazwisk rodziców. Opisz wszystkie niepokojące okoliczności występujące w rodzinie i wszystkie znane Ci fakty.),· równoległe złóż do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny (Uwaga! Wniosek składa się na piśmie do sądu rodzinnego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka. We wniosku podaje się wszystkie znane dane dziecka, tj. imię i nazwisko, adres zamieszkania, imiona i nazwiska rodziców, oraz wszystkie okoliczności, które mogą być istotne dla rozstrzygnięcia sprawy – opis, co niepokojącego dzieje się w rodzinie, co zaobserwowano.).
--	---

JAK ROZMAWIAĆ Z DZIECKIEM KRZYWDZONYM

1. Zadbaj o sprzyjające warunki rozmowy - oddzielny pokój - z dala od osób postronnych - brak pośpiechu.
2. Przyjmij pozycję ciała dostosowaną do pozycji dziecka: usiądź lub przykucnij.
3. Używaj języka zrozumiałego dla dziecka.
4. Okazuj dziecku szacunek, akceptację i empatyczne zrozumienie.
5. Bądź cierpliwy – dziecko może zaprzeczać prawdzie.
6. Nie naciskaj na dziecko- wyznanie całej prawdy może łączyć się z ogromnym lękiem.
7. Unikaj naprowadzania dziecka na odpowiedzi, które chciałbyś usłyszeć.
8. Okaż zrozumienie, że nie łatwo jest mówić o trudnych sprawach, zwłaszcza jeśli dotyczą rodziny.
9. Pochwal za odwagę podjęcia rozmowy tj. nie za treść rozmowy, lecz za to, że mówi.
10. Bądź świadomy oznak zaniepokojenia dziecka o los rodziców – nie wypowiadaj przy nim negatywnych opinii o rodzicach.
11. Nazwij przemoc – przemocą i pokaż dziecku, że nie jest winne tego, co zrobił dorosły.
12. Wesprzyj dziecko – utwierdź w przekonaniu, że nie tylko je to spotkało, że wiele dzieci przeżywa podobne problemy.
13. Wyjaśnij dziecku w przystępny sposób co zamierzasz dalej robić. Pamiętaj, jak trudna jest sytuacja dziecka ze względu na:
 - wstyd,
 - poczucie winy,
 - strach przed ponownym skrzywdzeniem,
 - tajemnicę,
 - lojalność wobec sprawcy przemocy.

Objawy krzywdzenia dzieci

Obserwując dziecko należy zwracać uwagę na wybrane objawy mogące świadczyć, że dziecko jest krzywdzone w odniesieniu do poszczególnych sfer funkcjonowania dziecka.

Sfera poznawcza:

- Nagłe zaburzenia mowy;
- Brak zainteresowania otaczającym światem;
- Trudności w nauce;
- Problemy z pamięcią i koncentracją;
- Kłamstwa;
- Element „sekrety”, „nowego przyjaciela” itp. Przejawiający się w wypowiedziach lub w różnych formach twórczości dziecka.

Sfera emocjonalna:

- Nagłe wahania nastroju;
- Infantylizacja zachowania np. ssanie kciuka;
- Niepokój, strach, lęk, ataki paniki;
- Problemy ze snem;
- Myśli i próby samobójcze lub ich demonstrowanie;
- Zachowania ekstremalne (agresja, uległość, izolacja);
- Uzależnienia;
- Negatywna samoocena;
- Przesadna reakcja na niespodziewane bodźce np. podniesienie ręki.

Sfera społeczna:

Obawa przed pewnymi ludźmi , miejscami, sytuacjami - zmiana zachowania dziecka w zależności od obecności osób lub miejsc, w których przebywa dziecko

- Unikanie kontaktu fizycznego;
- Wycofywanie się z kontaktów z innymi ludźmi;
- Zaburzenia relacjach z rówieśnikami.

Sfera seksualna:

- Erotyzacja kontaktów społecznych;
- Seksualna aktywność w stosunku do zabawek i innych dzieci;
- Poziom wiedzy o seksie wyszukany i nieadekwatny do wieku;
- Nasilona masturbacja (niezgodna z normą rozwojową);
- Rysunki nacechowane treściami erotycznymi;
- Ryzykowne zachowania seksualne;
- wulgaryzacja zachowań seksualnych, agresja seksualna;
- ekshibicjonizm;
- Wczesna inicjacja seksualna;
- Zaburzony obraz własnego ciała.

Sfera fizyczna:

- Wygląd uszkodzeń nieadekwatny do opisywanego wypadku (rodzaju) urazu;
- Ślady na ciele dziecka np. urazy, krwawienia, otarcia, siniaki, oparzenia, pręgi po uderzeniu;

- Samookaleczenia;
- Zaniedbania np. w higienie, odżywianiu, nieleczone choroby;
- Noszenie ubrań zakrywających kończyny górne nawet w upalne dni;
- Ból genitaliów, odbytu lub ust;
- Nadpobudliwość psychoruchowa;
- Nietrzymanie moczu, kału, łysienie plackowate;
- Bóle głowy, omdlenia, apatia.

Objawy zaniedbywania dziecka

Dane z wywiadu:

- duża absencja;
- nieodpowiednia opieka nad dzieckiem w sytuacjach zagrożenia;
- brak zainteresowania rodziców zdrowiem dziecka i zaleceniami lekarskimi;
- brak systematycznych posiłków;
- Niski standard mieszkania, brud, obecność różnych owadów;
- Nadużywanie przez członków rodziny alkoholu, narkotyków.

Objawy:

- Głód , odwodnienie;
- Zaniedbania z zakresu higieny;
- Próchnica zębów, zły stan higieny jamy ustnej;
- Nieodpowiednie do pogody i rozmiarów ciała dziecka ubranie, odzież brudna, stale noszona;
- Stałe zmęczenie, apatia;
- Niezaspokojone potrzeby fizyczne i zdrowotne;
- Zarażenia pasożytami, wszawica;
- Liczne uszkodzenia skóry, owrzodzenia;
- Lęk przed rodzicami;
- Zachowania zbliżone do dorosłych – „ pseudodojrzałość” .

❖ Prawo do ochrony zdrowia i opieki medycznej

Oznacza to, że macie prawo do jak najwyższego poziomu zdrowia i udogodnień przy leczeniu chorób oraz profilaktyki i rehabilitacji zdrowotnej oraz nie możecie zostać pozbawieni dostępu do tego rodzaju opieki zdrowotnej.

❖ Prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli Ty i Twoja rodzina jesteście w trudnej sytuacji życiowej i materialnej.

Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

ZNAJOMOŚĆ SWOICH PRAW I PRAWO POWOŁYWANIA SIĘ NA NIE

Wszystkie dzieci mają takie same prawa.

Nie ma gorszych ani lepszych dzieci – każde dziecko takie same prawa jak wszyscy. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa i nikogo nie można dyskryminować bez względu na to kim jest, gdzie mieszka, czym zajmują się jego rodzice, jakim mówi językiem, jaką wyznaje religię, jakiej jest płci, czy jest w pełni sprawny, czy też nie, czy jest bogaty, czy biedny.

Gdzie można się poskarżyć, gdy prawa dzieci są łamane?

Jeśli znacie kogoś, kto potrzebuje pomocy lub sami znajdujecie się w trudnej sytuacji, możecie skontaktować się z policją (numer 112) oraz instytucjami niosącymi pomoc dzieciom. Oto jedne z nich:

116111 – Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży;

800121212 – Dziecięcy telefon zaufania, prowadzony przez Rzecznika Praw Dziecka.

NIEPUBLICZNE PRZEDSZKOLE
"PROMYCZEK" w Kozietulach
Kozietuły 83, 05-640 Mogielnica
tel. 018 664 49 47

